

Маніта Анна Анатоліївна

здобувачка вищої освіти економічного факультету
Донецький національний університет імені Василя Стуса, Україна

Науковий керівник: Волкова Валерія Валеріївна

кандидат економічних наук, доцент кафедри фінансів і банківської справи
Донецький національний університет імені Василя Стуса, Україна

РОЗВИТОК РИНКУ ПОСЛУГ ЗІ СТРАХУВАННЯ ЖИТТЯ В УМОВАХ НЕСТАБІЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

АНОТАЦІЯ. У статті з'ясовано економічну сутність та необхідність страхування життя, визначено його місце на страховому ринку України. Обґрунтовано основні функції ринку страхування життя. Проведено аналіз кількості страхових компанії, розмірів активів страхових компаній та видів страхових послуг України. Виділено нагальні проблеми та визначено основні шляхи покращення розвитку страхування життя в умовах кризових явищ в економіці.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: страхова компанія; страховий ринок; ринок страхування життя, економічна нестабільність.

Вступ. Серед фінансових ринків України ринок страхування життя довгий період залишався одним із найбільш проблемних, та недооцінених фінансових ринків України, що зумовлено низьким рівнем проникнення та щільності страхування. Впродовж останніх років розвитку страхового ринку України стримувалися низкою несприятливих факторів внутрішньодержавного та глобального значення, серед яких: політична нестабільність країни; пандемія; початок повномасштабної війни в Україні.

Страховий ринок відіграє надзвичайно важливу роль у фінансовій інфраструктурі кожної країни. Без функціонування страхового ринку неможливе існування ефективного механізму захисту майнових прав та інтересів як окремих громадян, так і підприємців та інших суб'єктів господарювання.

Основна частина. Як відомо, найголовніше та найдорожче для людини

РОЗДІЛ 2.**ФІНАНСИ ТА БАНКІВСЬКА СПРАВА; ОПОДАТКУВАННЯ, ОБЛІК І АУДИТ**

є її життя, а також здоров'я та життя близьких та рідних. Послуги з страхування життя - це доступний інструмент, який пропонує гарантії щодо збільшення заощаджень населення, компенсація втрат доходу через втрату здоров'я, смерть члена сім'ї, організація медичної допомоги тощо. Отже, страхування життя надає страховий захист від існуючих ризиків та можливість заощадження коштів.

Вважаємо, що страхування життя – це інструмент фінансового захисту за допомогою якого клієнт забезпечує собі довгострокову матеріальну підтримку, дає можливість вберегтися від наслідків нещасного випадку та знижує свої потенційні втрати у разі настання страхового випадку.

Як відомо, економічний зміст кожної економічної категорії розкривається через її функції. Тому представимо власне бачення основних функцій страхування життя (рис. 1).

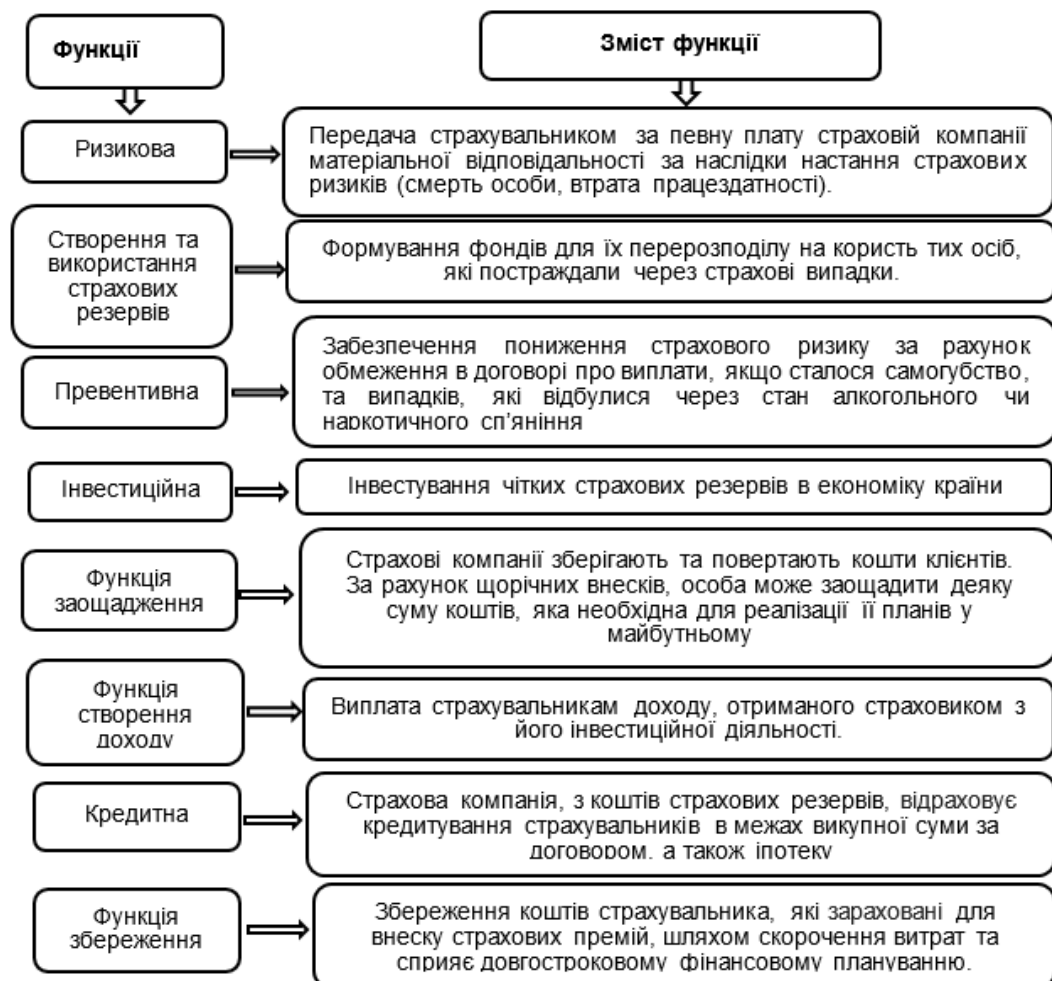

Рис. 1. Основні функції страхування життя
Джерело: складено автором на основі даних [2]

На сьогодні в Україні існують наступні види страхування життя:

- страхування на дожиття застрахованої особи до зазначеного в договорі віку з одноразовою виплатою капіталу
- страхування життя на випадок смерті
- змішане страхування життя
- страхування дітей до вступу до шлюбу
- страхування життя з виплатою анuitету
- довгострокове страхування життя працівників підприємств установ за рахунок коштів роботодавців
- страхування життя позичальника кредиту та ін.

В наш час послуги зі страхування життя є доступним інструментом, який забезпечує гарантії, а саме: відшкодування втрат доходів від втрати здоров'я або смерті члена родини; нарощення заощаджень населення країни; організацію надання медичної допомоги тощо. Базовим видом страхування життя в сучасних умовах є змішане страхування життя. При цьому договір накопичувального страхування зазвичай вкладається на випадок дожиття до певного віку зі сплатою страхових премій на користь страхової компанії протягом 5–25 років. Якщо застрахована особа доживає до дати закінчення дії договору, вона отримує накопичену суму та частину інвестиційного прибутку.

В кризових умовах страховий ринок України характеризується досить низькими темпами розвитку. На рисунку 2 наведена динаміка кількості страхових компаній.

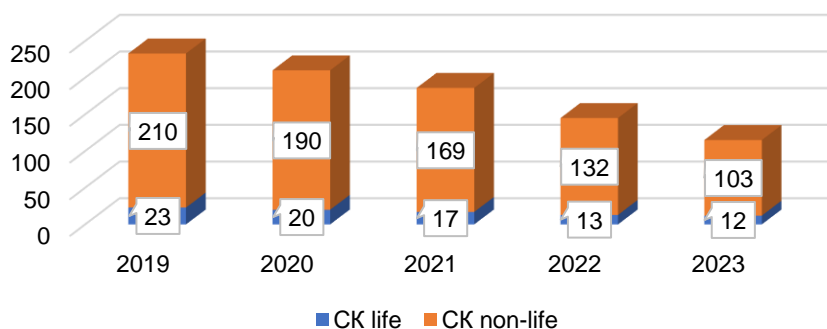

Рис. 2. Динаміка кількості страхових компаній в Україні

Як видно з рисунку 2 кількість страхових компаній України на кінець травня 2023 року зменшилась за рік на 30 страхових компаній – зі 145 до 115 компаній. Зараз на ринку працює 103 страховика non-life та 12 life.

Не зважаючи на скорочення чисельності страхових компаній, ті страхові компанії, які продовжують свою діяльність, суттєво нарощують капіталізацію ринку. [4] На рисунку 3 можна спостерігати що у 2019 р. на одну компанію

РОЗДІЛ 2.

ФІНАНСИ ТА БАНКІВСЬКА СПРАВА; ОПОДАТКУВАННЯ, ОБЛІК І АУДИТ

припадало 195,2 млн грн активів, у 2020 р. – 274,1 млн грн, у 2021 р. – 410,5 млн.грн., а у 2022 р. – уже 549,5 млн грн.

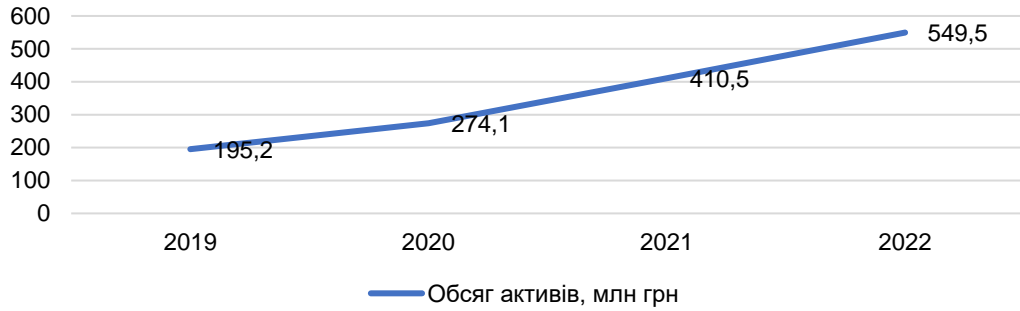

Рис. 3. Розміри активів страхових компаній України за 2019-2022 рр.

Показник проникнення та показник щільності страхування за період 2017-2022 рр. відображає надзвичайно низький рівень розвитку ринку страхування України. Щільність страхування характеризує розмір страхової премії на душу населення в дол. США. Показник також демонструє нестабільну динаміку через мінливі умови економічного зростання в країні та низьку платоспроможність населення, оптимальне значення для України встановлено 140 дол. США [4].

З рисунка 4 ми бачимо що в 2022р. лідером серед наданих страхових послуг в Україні було автостраховання, ОСЦПВ займає 16%, Зелена карта 9% та КАСКО з часткою 19% серед усіх страхових послуг.

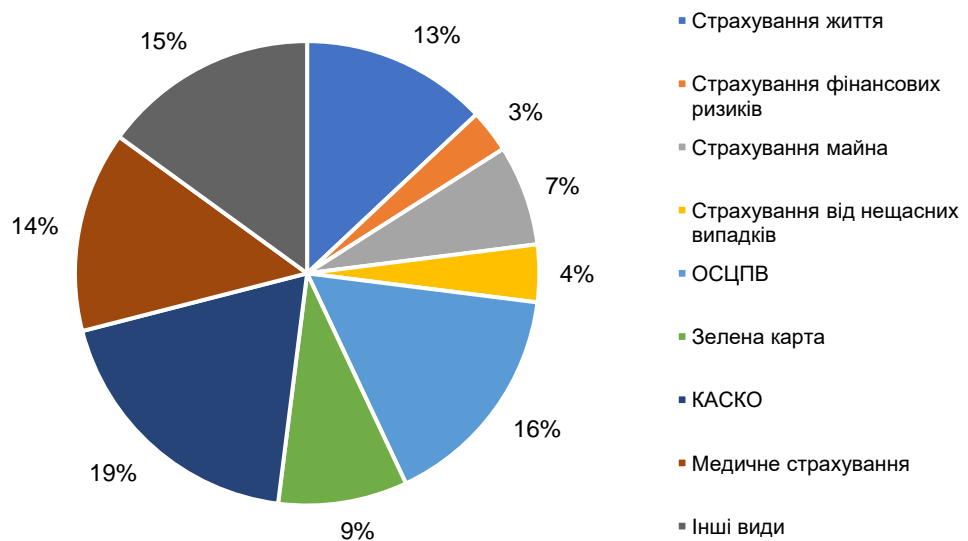

Рис. 4. Види страхових послуг за 2022 рік

Страховому ринку України притаманні проблеми, які склалися у довоєнний період та посилились військовими діями по усій території держави. Також найбільш значущою проблемою соціального характеру можна вважати низьку платоспроможність населення та недостатній рівень довіри до страховиків.

Наразі ринок страхування життя в Україні є недостатньо розвиненим і потребує суттєвих трансформацій. З усіх криз, з якими стикалась українська економічна та фінансова сфери, військово-політична та економічна нестабільність останніх років найбільш сильно вплинули на цей сегмент страхового ринку, що призвело до зниження чисельності працюючих компаній зі страхування "life" [5]. Незважаючи на всі труднощі, найбільші компанії продовжують свою діяльність в цьому напрямі і мають позитивні результати.

Довготривала економічна криза в Україні призвела до різкого падіння добробуту населення та падіння рівня життя. Як наслідок у людей немає вільних коштів для того щоб скористатися послугами страхових компаній, які займаються страхуванням життя. Також необхідно відновити довіру населення до страхових компаній, яка значно знизилася через недобросовісних страховиків. Потрібно довести громадянам, що страхування життя та страхування в цілому важливий інструмент в забезпеченні соціально - економічного захисту населення.

З врахуванням поточних проблем та особливостей функціонування далі наведемо перспективні напрями розвитку ринку послуг зі страхування життя в Україні (рис.5).

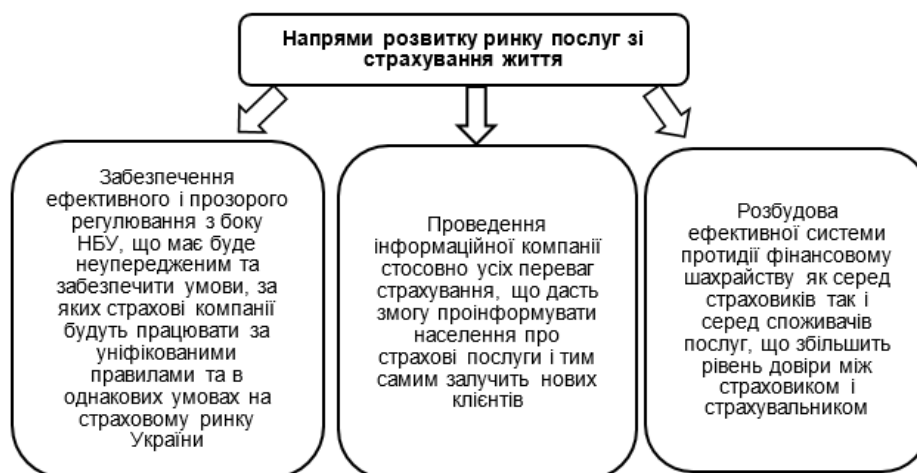

Рис. 5. Перспективні напрями розвитку ринку послуг зі страхування життя

Крім того, підвищенню ефективності страхової діяльності в Україні в цілому сприятиме:

РОЗДІЛ 2.

ФІНАНСИ ТА БАНКІВСЬКА СПРАВА; ОПОДАТКУВАННЯ, ОБЛІК І АУДИТ

- зростання економіки України;
- зростання добробуту населення;
- підвищення рівня страхової культури;
- запровадження новітніх технологій у страховій діяльності;
- збільшення інвестицій у страховий бізнес.

Отже, потреба у страховому захисті зумовлена проявами ризиків життя. Сучасні тенденції страхового ринку України характеризуються повільними темпами розвитку. На стриману і періодично суперечливу динаміку процесів розвитку страхового ринку України впливає низка чинників політичного, економічного, соціального та технологічного характеру, окремі з яких сформувалися ще у довоєнний період, а окремі породженні вже воєнним часом. Проте, незважаючи на виклики та загрози, страховий ринок України наразі напрацьовує низку інструментів та має потужні перспективи, які здатні позитивно вплинути на розвиток самого страхового ринку та економіки держави в цілому. Такий вид страхової послуги, як страхування життя, здатний мінімізувати наслідки соціальних ризиків, дати гарантію безпеки, підвищити якість життя людини, забезпечити надання додаткової фінансової допомоги. Тому ринок страхування життя може бути важливим інструментом в забезпеченні соціального захисту населення та важливим джерелом надходження інвестицій в економіку країни в майбутньому.

Висновки. Таким чином, страхування життя – це довгострокове накопичувальне страхування, що вважається формою захисту від ризиків, які загрожують життю людини, а також на випадок втрати застрахованою особою працездатності. Запропоновані шляхи розвитку ринку послуг зі страхування життя дозволять вирішити наявні проблеми і тим самим забезпечать стабільність його функціонування, що перетворить його в потужний інструмент соціального захисту населення, а також джерело інвестиційних ресурсів для держави у майбутньому.

Список використаних джерел:

- [1] Бойко Л.О. Сучасні тенденції розвитку страхування життя в Україні. Вісник соціально-економічних досліджень. С. 213–218.
- [2] Стецюк Т. І. Сутність страхування життя: значення, функції, ризику. Наука й економіка. 2015. № 1(37). С. 154 – 160.
- [3] Страхування життя та здоров'я. URL: <https://financer.com/ua/strahuvannja/zhyttja/> (дата звернення: 16.11.23).
- [4] Статистика страхового ринку України Фориншурер. URL: <https://forinsurer.com/stat> (дата звернення: 29.10.2023).
- [5] Мельник О. І., Кульбачна Л. А., Жулім М. С. Аналіз сучасного стану страхового ринку України. Електронне наукове фахове видання з економічних наук «Modern Economics». №7, 2018. С. 107-114.
- [6] Наглядова статистика НБУ за 2022 рік. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/supervision-statist#6>.